

Henk Veen werkt bij Landschap Noord-Holland als coördinator kwaliteit, arbeidsomstandigheden en milieu en zet zich op meerdere fronten in voor een veilige en gezonde werkplek. Minder papier, aansprekende voorlichting op de werkvloer, liefst online en interactief, dat is zijn insteek. Een interview met een bevlogen mens. “Je kunt je machines en processen nog zo goed op orde hebben, maar als je geen veiligheidscultuur hebt waarin je elkaar op gedrag aanspreekt, ben je nergens.”

> In 2012 wilde Landschap Noord-Holland het kwaliteitscertificaat ISO 9001 en het VCA-certificaat halen. Bij ISO 9001 gaat het erom dat je de processen op orde hebt. VCA staat voor Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers. “Die heb je nodig omdat we, naast onze natuurbeschermingstaak, ook commerciële activiteiten wilden gaan ontplooiën: advies, onderzoek en ecologisch groenbeheer. Ik ben dit VCA- en ISO-traject gaan coördineren met als belangrijkste taak om arbo en veiligheid naar de werkvloer te brengen. Zorgen dat het tussen de oren van de mensen belandt, met name op plekken waar grote risico's zijn, zoals in het veld waar met machines wordt gewerkt. Wat je merkt, is dat er veel regels zijn, maar deze niet altijd aankomen bij de mensen.”

Veen gaat naar plekken waar vakmensen, vaak samen met vrijwilligers, aan het werk zijn. Daar geeft hij korte voorlichtingen. “Niet over de techniek van machines en apparaten, dat laat ik aan de experts over, maar over algemene veiligheidsonderwerpen als werken langs het water en het nut van reddingsvesten. Op dit moment promoot hij de last minute risicoanalyse. “Aan de

hand van vijf vragen check je of het werk dat je gaat doen veilig kan. Alleen als je op alle vragen ‘ja’ kunt antwoorden, begin je. De VBNE heeft de vragen op een handzaam kaartje (zie kader 1) gezet, waarop ook staat wat je moet doen als een vraag het antwoord ‘nee’ oplevert.” Veen gebruikt in zijn voorlichtingen veel plaatjes en foto's omdat die volgens hem zo veel meer zeggen en beter aankomen dan lange teksten.

Leren

Ook de registratie van ongevallen kan volgens Veen eenvoudiger. Nu heeft elke organisatie zijn eigen systeem en dat maakt het lastig om als sector prioriteiten te stellen. Hij pleit daarom voor een digitaal registratiesysteem, dat niet alleen registreert maar ook de mogelijkheid biedt om het ongeval te analyseren, zodat je ervan leert en het in de toekomst kunt voorkomen. Dit systeem zou ook een checklist moeten bevatten waarop je in een oogopslag ziet wat je moet vastleggen om een ongeval goed te analyseren: foto's nemen bijvoorbeeld en getuigen horen die het ongeval hebben gezien, liefst met een korte instructie hoe je dat doet. Veen: “Met zo'n instrument kun je,

Blijven werken aan

Vragen last minute risicoanalyse

Is mijn werkomgeving veilig?

Heb ik de beschikking over goedgekeurd en veilig gereedschap?

Mag ik met deze machine werken?

Ben ik in staat om deze werkzaamheden veilig uit te voeren?

Beschik ik over de juiste kleding en persoonlijke beschermingsmiddelen?

veiligheidsbewustzijn

veel eenvoudiger dan nu, het aantal ongevallen in de bos- en natuursector en de aard ervan inventariseren. En dan kun je beargumenteerd door naar fase 2: het reduceren ervan.”

De afgelopen vijf jaar heeft Veen de ongevallen bij Landschap Noord-Holland geïnventariseerd. Grofweg zijn er twee meest voorkomende ongevallen of gevaarlijke situaties: ongevallen met mensen die zich in een gevarenszone bevinden (in de valcirkel van een omgezaagde boom bijvoorbeeld, of binnen 15 meter van een bosmaaier) en ongevallen door onveilige handelingen (een hand tussen de boot en de steiger, met een waadbreek te water gaan zonder eerst de diepte te meten). “Vaak gaat het net goed, maar het kan ook helemaal verkeerd aflopen”, aldus Veen.

Veiligheidscultuur

“In het platform Zero Accidents (zie kader 2) werken we met drie factoren die de veiligheid maken of breken. Om te beginnen is er de techniek. Werk alleen met goede machines, die onderhouden worden en gekeurd zijn, geef mensen persoonlijke beschermingsmiddelen en zorg voor zo min mogelijk trillingen en geluid. Op de tweede plaats staat de organisatie van het werk. Dan gaat het onder andere om procedures en regels, ervoor zorgen dat je je risico's in kaart hebt en maatregelen neemt om ze te beheersen. De derde factor is cultuur en gedrag: respect voor elkaar, samenwerken, naleven van de regels en procedures en ingrijpen als dat niet gebeurt. Deze factor is de allerbelangrijkste. Ik zeg altijd: de norm van de leidinggevende wordt de norm van de medewer-

ker. Als de baas onder tijdsdruk een onveilige situatie accepteert en zegt: ‘Dat moet maar even zo, anders krijgen we het niet af’, dan is dat een vrijbrief voor zijn mensen. Je kunt je materieel en procedures nog zo goed op orde hebben, als je geen veiligheidscultuur hebt waarin je elkaar op gedrag aanspreekt, ben je nergens.”

Verschillen

Veen gelooft in de kracht van de herhaling en in het op verschillende manieren en momenten geven van voorlichting. Zo verhoog je, stap voor stap, het veiligheidsbewustzijn. In zijn organisatie heeft de VCA-eis om verschillende instrumenten in te zetten dit bewustzijn een enorme impuls gegeven: “Werkplekinspecties, arbeidsomstandigheden als een vast punt op de agenda van het werkoverleg, interne en externe audits, periodieke keuring van de machines, het maakt dat onderwerp op verschillende tijdstippen met steeds weer een net andere insteek aan de orde komt. En vergeet niet: ieder mens is anders. Bij de een werkt een last minute risicoanalyse meteen, de ander vindt het pas nuttig na een interne audit, waarin onverwachte risico's zijn blootgelegd. De een luistert graag naar een verhaal, de ander leest liever een brochure. Het is zaak om ook daar rekening mee te houden.” <

Henk Veen vertegenwoordigt de provinciale Landschappen in de Arbowerkgroep van de VBNE. Hierin zijn de bos- en natuurorganisaties en de werknemers (FNV en CNV) vertegenwoordigd. Doel

is goede arbeidsomstandigheden en veiligheid te stimuleren bij alle partners van de VBNE. Veel voorlichtings- en trainingsmateriaal, bijvoorbeeld het kaartje voor de last minute risicoanalyse, maar ook de e-learnings over veilig werken van de VBNE is begonnen als een idee van deze werkgroep. Daarnaast is Veen lid van het platform ZeroAccidents in 2020. Dit is een initiatief van de totale agrarische en groene sector in Nederland dat als doel heeft het aantal (dodelijke) ongevallen te minimaliseren. Veiligheid moet weer top of mind worden. Gezamenlijk aandacht vragen voor het onderwerp en initiatieven delen staan centraal.